46ՐԴ ՏԱՐԻ — ԹԻՒ 374 — Կ. ՊՈԼԻՍ, 1902 ՅՈՒԼԻՍ 4/17 — ՇԻՆԳՇԱԲԹԻ — 11 ՐԷՊԻԼ ՍԿԻ 4 ԹԷՄՈՒԶ 1318

JOURNAL ARMÉNIEN
MANZOUMÉI-EFKIAR
38, Grand' Rue de la S-Porte, 38
CONSTANTINOPLE

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ Ֆ. ԴԱՅՍԷՐԵԱՆ
ՈՐՈՒ ԿՈՒՂՂՈՒԻ ԱՄԷՆ ՏԵՍԱԿ ԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
38, Պազար Ակի ճատտէսի, 38
Խմբագրութեան ուղղուած գրութիւններ ետ չեն տրուիր։

Մանզումէի Էֆքեար

ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՌԱՒՕՏԵԱՆ

ԱԶԳԱՅԻՆ, ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ, ԳՐԱԿԱՆ, ԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

منظومهٔ افکار
ارمنیجه یومی و سیاسی غزیته‌سی
اداره‌خانه‌سی: باب عالی جاده‌سنده نومرو ۳۸

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

	Տարեկան	Վեցամեայ
Պոլսոյ համար	80 ղ.	50 ղ.
Դաւառներու համար	108 »	60 »
Արտասահմանի համար	25 ֆր.	13 ֆ.

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԵԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ
Մէկ անգամի համար, տողը 5 ղրուշ.
Մէկ անգամէ աւելի ծանուցմանց համար մասնաւոր պայմաններ։

10 ՓԱՐԱ — "ՄԱՆԶՈՒՄԷ,, ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԱՄԷՆ ՕՐ ԱՐՇԱԼՈՅՍԻՆ — 10 ՓԱՐԱ

ՀՈԳԵԶԱՒԱԿԸ

ՊՈԼՍԱՀԱՅ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ ՎԷՊ

ՊԻՏԻ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԻ ԻԲՐ ԹԵՐԹՕՆ ՄԱՆԶՈՒՄԷԻ Առաջիկայ յուլիս 8ի Երկուշաբթիէն սկսեալ

Վէպ մը որ տեղական կեանքը կը շօշափէ, ի հարկէ հարիւր անգամ նախապատիւ է թարգմանած վէպերէն որոնց մէջի անուններն իսկ դժուար է միտք պահել։

Հոգեզաւակին հեղինակը որ կարող ու ծանօթ գրիչ մ'է, կատարելապէս լծուած է իր այս երկասիրութեան մէջ որ դերազանցապէս հրապուրիչ է և արժանի ամէն ընթերցողներու գնահատումին։

Բառերու ներդաշնակութիւն, լեզուի միօրինակութիւն, նկարագրութեանց յստակութիւն, պատկերներու պէսպիսութիւն, ահա ասոնք են առաւելութիւնները ՀՈԳԵԶԱՒԱԿԻՆ ուր թէեւ օդային անցքեր, մտացածին դէպքեր և ոճիրներ կան, բայց ճշմարիտ իրականութիւնը կայ որ իր բնական հանգոյցներով կը հրապուրէ, կը քաշէ կը մագնիսացնէ ընթերցողին ուշադրութիւնը, քանի որ մօտէն կը ճանչնայ ան՝ վէպին անձինքն ու անոնց միջավայրը։

Երկուշաբթի ՀՈԳԵԶԱՒԱԿԻ առաջին թիւն երբ հրատարակուի, արդէն ընթերցողը պիտի տեսնէ որ սխալած չենք մեր ներկայացումին մէջ և թէ ճշմարտապէս գրական գեղեցիկ կտոր մ'է ան։

ՀՈԳԵԶԱՒԱԿԸ

8 ՅՈՒԼԻՍ ԵՐԿՈՒՇԱԲԹԻ

ՅՈՒԼԱՑՈՒՄՆԵՐ՝ ԲԱՐԻԶԷՆ

ՀԱՅՐ ՏԻՄՈՒՅԻ ՅՈՐԵԼԵԱՆԸ

ԲԱՐԻԶ, 10 Յուլ.

—Սը՛սթ... պօնժո՛ւռ. լսուեցաւ ետեւէն ծանօթ ձայն մը՝ տարտամ չեղողով մը։

—Օ՜... պօ՛նժուռ Մ. Պէկեան, ո՞ւր ասանկ. պատասխանեցի ես ալ բռնելով արուեստագէտ բարեկամիս ձեռքը։

Կը ճանչնա՞ք Պէկեանը. այս տարի Սալօն մտնող հայ արուեստագէտներէն մէկը՝ որ արձան մը ցուցադրած է։

—Դո՛ւն ուր, կրկնեց անիկայ...

—Վիլլէր-Բոթերէ...

—Միչտ բոմանթիք, չէ՞։

—Է վո՛ւռ։

—Իմինս արուեստն է, բաւ ձեռքը սահեցնելով սուր մօրուքին վրայէն, իմինս արուեստն է, քանի որ բնաւ չեմ գացեր Վիլլէր-Բոթերէ, և օ՛րն է այսօր։

Վիլլէր-Բոթերէ՝։

Այս բառը կը հնչէր այդ օր, յուլիս 14ի կիրակի օրը, ամէն կողմ. տղաներ, գործաւորը, գրագէտը, դպրոցականը և նաւազը, ամէնքը, ամէնքը. որովհետեւ այն յորելեանը որ կը տօնուէր, ազգային գոյն մը ունէր, ծննդեան հարիւրամեակն էր գրողի մը, որ ամէն բանէ առաջ Ֆրանսացի էր էութիւնով, խառնուածքով, սիրտով և հոգիով։

Տիւման ո՞վ չէ սիրած և ո՞վ վայրագ հետաքրքրութիւնով մը չէ կապուած անոր գործերուն, «Երեք հրացանակիրներ»ուն, «Մոնթէ Քրիսթոյ»ին, «Ժոզէֆ Պալսամոյ»ի, «Քան տարի ետքը»ի, և «Ամօրի»ի պէս հարիւրաւոր ուրիշ վէպերուն, որոնք աշխարհի չրջանը ըրած են, հաւասարապէս սիրցնելով ինքզինքին ժողովուրդին, և գլխաւոր գրգիռը տալով անոր՝ դէպ ի ընթերցասիրութիւն։ Իզմիրի գրախումբը ըսմանթիք է՝ նկարագրած չրջաններուն հայերէնի վերածեց անոր հատորաւոր գործերը և Տէտէեան տպարանը իր գիրերը, մեքենա՞ն մայեցուց վէպ հասցնելու համար հայ հասարակութեան, որ այն տեսակները դեռ նոր առած ընթերցումին ճաշակը, անոթի մարդոց պէս կը յարձակէր այդ գիրքերուն վրայ, ուր գերմարդկային դէպքեր, հաճոյ միջադէպներ, ցնորական սէրեր, վա՛ռ նկարագիրներ կը պտտէին փոխն ի փոխ, առանց յոգնեցնելու մարդուն միտքը, ինչպէս հիմայ՝ հոգեբանական սա կնճռոտ վէպերը։

Եւ այս բանին, անսահման երեւակայութեան՝ որ աշխարհ մը էր ամբողջ, և անսպառ նիւթերուն, շարժունութեան համա՛ր էր որ ամբոխը կիրքով սիրեց զայն, և Տիւմա չահեցաւ ա՛նքան փայլատակող ժողովրդականութիւն մը, ա՛նքան յաղթապանծ յաջողութիւն մը, մինչեւ այսօր՝ ուր հինցած մըն է, իր դպրոցը մեռած, իր նիւթերը, հերոսները անհետացած։

* * *

Կէսօրուան չոգեկառքին հազիւ հասեր էինք. այդ բազմագունեան ամբոխին մէջ դժուարաւ կրցինք երկու տոմսակ ճարել և անկիւն մը կղկիլ։

«Աւա՜ղ որ հա ալ բոմանթիզմի գիւցազնական այդ չրջանին հաղուագիւտ մէկ ներկայացուցիչներէն եմ և ճանչցած եմ Տիւման իր բովանդակ կարողութեանը առեն. ասոր համար է որ երբ ինձ խնդրեցին անոր վրայ խօսիլ, չուզեցի մերժել այս անուր պատիւը։ Սրտով գոհ եմ պահ մը խօսելուս համար իմ բարի վարպետս վրայ զոր շատ կը սիրէի և որ ինքն ալ զիս կը սիրէր քիչ մը։»

Յետոյ խօսեցաւ Տիւմայի ժամանակին—ոսկեդարուն— վրայ, անոր նկարագրին, առատաձեռնութեան, բարութեան և անհոգութեան վրայ։ Իբր թատերայարդար, իբր գրագէտ և սրտի մարդ զայն պատկերեց, և պարզեց այն պատճառները որով ան ժողովրդական եղած, այնքան աներեւակայելի յաջողութիւն մը գտած էր,—վեհանձնութիւնը, քաջութիւնը և կեղծիքին դէմ իր ունեցած տեղութիւնը։

Մափահարութիւններէ վերջ խօսք առաւ Մ. Ապէլ Էրման, Գրագէտներու ընկերութեան կողմէ և շատ գեղեցիկ ու խնամուած կերպով խօսեցաւ և ըսաւ թէ «մարդ չկրնար խօսիլ Տիւմայի վրայ առանց յիշելու Միշլէի խօսքերը «դուք ընութեան մէկ ուժն էք»... կորովը որ իր ծնողքին քով արկածախնդիր և ռազմասէր գրգիռի մը մէջ էր, և զաւակներուն քով դիւցազնիկ հանճարի մը, ոգիի մը մէջ՝ բնական ուժ մըն է ինքնին, և Տիւմա որ այս հանճարը, այս ոգին եղաւ յատուկ անունի մը տակ, մարմնացած ուժ մըն էր ուրեմն բնութեան»։

Յետոյ խօսեցաւ անոր հօրը վրայ կէս-սեւ, հակայ հեծելազօր մը, որմէ ժառանգած էր զաւակը արկածախնդիր ոգի մը՝ դնդերային ուժին հետ, և պարզեց անոր էութիւնը որ Ֆրանսացի էր բուն իսկ, ինչպէս վերը ըսինք մենք, և որ գլխաւոր պատճառն էր անոր յաջողութեան։

Բուռն ծափերու մէջ աւարտեցաւ այս գրական սիրուն ճառը որմէ ետք կրթական նախարար Մ. Շոմիէ ոտքի ելաւ և խօսեցաւ օրուան մարդուն գրականութեան, ժամանակին վրայ. «Եթէ ճշմարիտ է որ, ըսաւ, գրականութիւնը կը պատասխանէ անհրաժեշտորէն դարու մը մասնաւոր պէտքերուն, մտաւորական վիճակը, կամ աւելի ճիշդը Տիւմայի գրած չրջանին զգացական վիճակը, մեզի պիտի տայ մէկ քանի օգտակար սահմանումներ՝ բացատրելու համար երկրորդական այն պարագաները՝ որոնք նպաստեցին անոր անունը առաջին աստիճանի վրայ բարձրացնելու։»

Եւ պարզեց Տիւմայի ժամանակին անտեսական վիճակը, մասին ձգտումները, որոնց համապատասխան էր այդ հակայ Միտքին արտադրութիւնը, թէեւ իրականութենէ ու ճշմարտութենէ զուրկ չատ անգամ։ Մ. Շոմիէ իր կազմուածքն չեշտովը կարծես վերակենդանացուց Տիւմա հօր բոլոր հերոսները, և այնպէս կը թուէր թէ նոյն իսկ ինքզինքն ա՛Արտանթեանն է որ կը փառաբանէ իր ստեղծողը։

Ճառախօսը աւարտելէն ետք, կարգ մը պատուանշաններ տուաւ քաղաքին պաշտօնեաներուն և այս յորելեանը լուսաբանողներուն։

Հանդէսը փակուած է արդէն արձանին չուրջ, կ'ուզեն այցելել գերեզմանատունը ուր իր հօրը և մօրը քով քաղցրօրէն կը հանգչի «մեծ» Տիւման՝ ծառերու հանդարտ ստուերուտքին մէջ։ Մակայն ատկէց առաջ Տրմութիէն կայ, «Էմիլիին նամակներ»ուն փափուկ և գրաւիչ հեղինակը, ինքն ալ զաւակ Վիլլէր-Բոթերէի և մեռած՝ քանի մը օր առաջ մեծ պատմողին ծնունդէն։ Բազմութեան հետ մենք ալ մղուեցանք դէպի անոր կիսարձանը, որուն չուրջ դպրոցականներ պարագային յարմար երգը կ'երգէին, Լէոն Լը-քրուա բանաստեղծին սա պարզ տողերը.

Ուշ դարձով մը հին իրերու
Քու անունդ ստուերապատ
Դար մը ետքը կը վերդարթնու
Ցարգանքներով ճշմարտայայտ։

Մ. Պրասա խօսք առնելով, մեանոյն համեստ գրագէտին կեանքին վրայ խօսեցաւ, որմէ ետք Բօմէիի Ֆրանսէզի սիրուն և դեռատի դերասանուհիներէն մէկը Տ. Լարա, Էրնէսթ Բոշի մէկ քերթուածը արտասանեց չնորհալի ձեւերով, մանաւանդ այն տեղ երբ ձեռքի ծաղկեփունջը դրաւ բանաստեղծին արձանին ոտքին։

«Քալեցի այն ուղիներէն ուր քերթողի Քու սիրտդ ու հոգի՛դ կը ներշնչուէին, Ուր անտառի քաղցր անդորրին մէջ սէրը Դեղուկներո՛ւս պէս կը յանկուցանէ Մեր միտքերը յուսահատ։

Ուր՝ խորո՛ւնկը՝ կանանչին մէջ մենաւոր,
Հեռու քաշուած աղմկալից աշխարհէն,
Հանդարտութեան հեշտանքին տակ գինովցած,
Տարփաւորի քծնանքներդ կ'երգէիր։»

Թափորը վերակազմուեցաւ և այցելեց պաշտօնատունը ուր սիրուն ցուցանդէս մը պատրաստեր էին Տիւմայի և Տրմութիէի յիշատակներովը։ Ցուցասրահէն թափորը դղեակ առաջնորդուեցաւ ուր 1300 ծերունիներ կը պատսպարուին։ Շատ յուզիչ պատկեր մըն էր այս տեսարանը. այս աղքատ ժարդիկը՝ որոնք միօրինապէս կապոյտ հագուստներ հագած իրենց ծերութեան բոլոր չուքովը չարուած էին անցքին վրայ ընդունելու համար կրթական նախարարը։

Շքամեղան մը պատրաստուած էր պարտէզին մէջ, ուր Թօմէիի Ֆրանսէզի անդամները Մունէ Սիւլլի, Սիլվէն և Տկ. Պարթէ պատկերներ ներկայացուցին և արտասանութիւններ ըրին։

Հանդէսը չքեղ եղաւ և կատարեալ՝ երբ պաշտօնական թափորը իր ամէնէն բարեպաշտ և սրտայոյզ պարտականութիւնը կատարեց, խոնարհելով այն նոր, ճերմակ գերեզմանին առջեւ ուր կը հանգչէր Ֆրանսայի մեծ փառքերէն, հակայ միտքերէն մէկը։

Տօնոյթը չարունակուեցաւ և կերուխումը չատցաւ։ Երբ Մ. Շոմիէ և պաշտօնական անձերը մեկնեցան, տեսանք կայթատօնը որ ծայր տուաւ ամէն կողմէ. երիտասարդներն ու երիտասարդուհիները խմբակներ կազմած սկսան ցատկոտել, պարել հրապարակներուն վրայ՝ չարժուն նուագարաններու անարուեստ երգանքին մէջտեղ։

Վերջացնելու համար այս նկարագրութիւնը քրոնիկագիրի մը խօսքը լեզուիս ծայրը կուգայ։

«Տիւմայի պէս ժողովրդային և չինական վիպագիր մը ասկէց աւելի ա՞ղէկ չէ՛ր կրնար տօնուիլ...»

ՄՈՌԳՈՒՆ

ԹԷ Ի՞ՆՉ

ՁԵՌՔԵՐՈՒ ՅԱՆՁՆՈՒԱԾ ԵՆ ՈՐԲԱՆՈՑԻ ԱՐՏԱԴՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Արդարեւ ցաւալի վիճակ։ «Մանզումէ» որ օրը օրին այնչափ իրաւացի կերպով գրեց որբանոցի արտադրութիւնները սպառելու մասին պէտք եղածը ի գործ դնել, սակայն ցաւելով կը տեսնենք որ, անոնք ստիպուած են տակաւին մնալու Մեծ Նոր խանի խաւար մէկ անկիւնին մէջ, հեռի հասարակութեան ուշադրութենէն։

Այս տողերը գրելու ինձ առիթ տուաւ, այս օրերս պարագայ մը։ Բաթեկամներէս մին ամառնային թեթեւ կօշիկի մը պէտք ունէր, և պիտի յանձնարարէր իր կօշկակարին. սակայն իրեն զգացուցի որ, իր վաճառատան աւելի մօտ է Մեծ Նոր Խանը և այս առթիւ զոյգ մը կօշիկ Որբանոցի արտադրութենէն գնէ. բարեկամս որ բոլորովին մոռցած էր այդ անկիւնը, ինքն ալ սիրայօժար համաձուեցաւ, և հանդիպեցանք գնայ կօշիկ մը գնելու կամ ապսպրելու նոյն իսկ մէկ քանի զոյգ. աւելի վճարելու յօժարողութիւնն ալ յանձն առնելով։

Կ'ելնէինք այդ սնտանելի սանդուխներէն վեր, կ'անցնի մութ նրբանցքէ մը կը կենայ սենեակի մը դուռն առջեւ, երկու ոտք սանդուխէ մ'ալ վեր կ'ելնէ դուռը բանալով ներս կը մտնէ (դրան վրայի նիշն ալ ինկած է եղեր որ մէկ գամով կարելի է եղեր դարձեալ իր տեղը հաստատել)։ Ներսը կը տեսնէ երանելի պատանի մը նստած աթոռի մը վրայ, որ մինչեւ անգամ չի յօժարիր ոտքի ելնելու յանախորդի մը ներկայութեան. բարեկամս բաւական վիրաւորուած այս տարդի վարմունքէն ինք ձեռքովը կ'առնէ կօշիկները եղած տեղէն, փոշիներու ահագին կոյտի մը տակէն. կը քննէ, կը նայի ու կը տեսնէ որ ամէնքին վրայ ալ խնամքը կը պակսի (բացի կահերէն որոնք բաւական կատաղութիւնը տեսնելով կը դողար և ցած ձայնով մը ըսաւ։

—Պարոն Վօլառը, իմ տէրս, իր պահանջը, տասը հազար Ֆրանքը կ'ուզէ կոր։

—Իրա՞ւ է Բօպէր, ճի՞շդ է։

—Անանկ կ'ըսեն։

—Օհո՛, օհո՛, ըսել է տակոսն ալ վերան կը հաշուէ կոր [տա գիւղացին։ Շիտակը բաւական չատցեր է տակոսը, հէ՞։

—Էյ երեք հազարի մօտ բան մը։

—Է անանկ է՞նէ, Սօրպինէ, կ'ուտանք հիմայ։

Տիկ. Սօրպինէ «կու տանք հիմա» բառը լսելուն պէս, բերանը բացաւ։

—Եթէ ուզէի անոր խերը կ'անիծէի գիտե՞ս։

—Ներողութիւն գնդապետ, անցածը անցած է։

«Արդէն տէրս բնաւ վախ մը չունէր իր պահանջին մասին. Աղէկ գիտէր որ Պ. տր Մարսէյ իր պարքը կը ճանչնայ։ Գիտէ՞ր վատահ թէ, ազնուատեսական մարդ մըն էիք դուք որով ձեր խոստումը չի պիտի մերժէիք։

Թարգմ. ՇԱՀԻՆ

(Շարունակելի)

«ՄԱՆԶՈՒՄԷ»Ի ԹԵՐԹՕՆԸ — 47

ՀԱՆԳԻՒ ՄՕՆԷ

ՆԱԽԱՆՁՈՏ ԿԻՆ

ԵՐԿԱՐՈՐԴ ՄԱՍ

Ք.

Գնդապետը չեշտեց կրկին իր խօսքը. աչքերը արցունքով լեցուէր էին։ Ինչ այս հրամանը կ'ուղղէր, ինք՝ որ դրեր էր բնա՛ւ ձեռք չի դպցուցել իր աղջիկին սենեակին՝ մանաւանդ անոր մնալէն ետքը։

Ե. Արիչիթա կատղած՝ անգամ մըն ալ կ'անիծէր Բօպէրը այս խանգարումին պատճառ ըլլալուն համար։ Ինքն ալ միտքը դրած էր արդէն բնաւ չաւրչկել սենեակը որպէս զի քովի աղօթարանին պատիւին դպչած չըլլայ։ Թերեւս Աստուածածինը չէ՞ր ուզեր...։

Գնդապետը յուզուած՝ Բոպէրը առաւ անդին տարաւ, որ բնաւ մխիթարուիլ չէր ուզեր այս ծայր աստիճան ատելի դէպքէն ազդուած։

Ը.

Ցուրտ օրերը կը մօտենային։ Հակառմերը թէև նոր մտած էին և սակայն երկինքը իր պայծառութիւնը կորսնցուցած էր և մութ մը կը տիրապետէր ալ ամէն ատեն։

Գնդապետը, Էլիզ ու Բոպէր, երեքը մէկտեղ սրահը քաշուած էին, հովին սաստկութենէն վախնալով։

Երեքն ալ բառ մը չէին հաներ իրենց բերնէն ու մտածումներով լեցուած, վառարանին քովը չարուած նստեր էին։

Ծառայ մը ներս մտաւ և սուրճ բերաւ։

Էլիզ ոտքի ելաւ։ Գոյնը նետած էր, աչքերը անքուն մնալէ ուռեցեր էին քիչ մը։ Սեւ հագուստ մը հագած էր վերէն վար և մազերը անանկ կոկիկ չտկած էր որ, անոր դիցուհիի բընական գեղեցկութիւնը բաց կերպով յայտնի չէր ըլլար։

Պարզ և քիչ մը դանդաղ չարժումով մը գնաց սուրճը գաւաթներուն մէջը լեցուց։

Երբ սա գործովը զբաղած էր, ծառան նորէն ներս մտաւ և կամաց մը գնդապետին ըսաւ որ, Պէյլէօի բարապանը, Տիկին Սօրպինէ, զինքը տեսնալ կ'ուզէ։

Բոպէր ասիկայ լսելուն պէս ոտքի ելաւ։

Գնդապետը անոր թեւէն բռնեց և ծառային ըսաւ,

—Նե՛րս բեր։

Տիկին Սօրպինէ ներս մտաւ։

—Գնդապետ ներողութիւն... Օրիորդ պատիւ ունիմ... Պարոն Տը Մարսէյը...

—Ե՛ս եմ։

Տիկ. Սօրպինէ գրպանէն գրիչ մը, մելան և դրոշմուած թուղթ մը հանեց։ Եւ ոտքի կեցած, սկսաւ բաներ մը գրել ազդարարագիրին վրայ, միևնոյն ատեն խօսքը չարունակելով,

—Պարոն Տը Մարսէյին հետ եղած դէմէ դէմ խօսակցութեան մը արդիւնքը։

Անտարբերութիւնով մը թուղթը երիտասարդին տուաւ որ ստորագրէ. ետքը չարունակեց,

—Վօլառեան պահանջում... կը յիշէ՛ք, անանկ չէ՞։

—Ի՞նչ է որ չեմ հասկընար, ըսաւ գնդապետը։

—Բան մը չէ, պզտիկ պահանջում մըն է, ըսաւ անդիէն Բոպէր, և Տիկ. Սօրպինէին դառնալով,

—Այս օրուընէ, մինչեւ ութը օր պիտի ջանամ վերջացունել։

—Անկարելի՞ է, ըսաւ բարապանը։ Պարոն Վօլառ, իմ պատուաւոր տէրս, վերջնապէս կ'ուզէ ձեզի որ 48 ժամ ետքը, ամէն բան վերջացուցած ըլլաք։ Ուրիշ համաձայնութիւն երբէ՛ք չի պիտի ընդունի։

—Ի՞նչ կը մրմռայ կոր սա խլլոտ անպիտանը, պօռաց բարկացած գընդապետը։

—Գնդապե՛տ... պատասխանեց բարապանը, իմ պատս կարեւոր մարդն է։ Պատուաւոր սեղանաւոր մըն է և իր հարստութիւնն ալ բաւական չատ՝ ամէնուն յայտնի է։ Բնաւ պարտք չունի մէկուն, ու չէ՛ ունեցած ալ մինչեւ այսօր։ Մինչեւ հիմայ դատարաններուն մէջը իր անունը իբրեւ պարտապանը միայն եղած է։

—Դէմս կայներ ինչե՞ր կ'ըսես կոր, Պոպինէ մարիկ, պօռաց գնդապետը ոտքի ելնելով։

—Պոպինէ չէ՛, Սօրպինէ։

—Կ'ուզես Սօրպինէ եղիր, կ'ուզես Պոպինէ, կ'ուզես Բոպինէ, ատոնք իմին գործս չեն։ Մինակ սա ձայնդ կամացցուր քիչ մը, ինչ է ատիկայ, որու կը պօռաս կոր, դէմինդ ո՛վ է գիտես։

—Բայց...

—Բայց մայց չեմ գիտեր, սա մարդուկին անունը ըսէ նայինք, ո՞վ է ատիկա որ ատանկ կոչտ կերպով իմ վրաս կը ղրկէ քեզի...։ Եւ անանկ օր մը որ... աղջիկիս մեռնելուն երկրորդ օրը։

Գնդապետը առջի անուելի մարդը դարձեր էր նորէն։ Բարապանը անոր ները, և այնպէս կը թուէր թէ նոյն իսկ ինքզինքն ա՛Արտանթեանն է որ կը փառաբանէ իր ստեղծողը։

Ճառախօսը աւարտելէն ետք, կարգ մը պատուանշաններ տուաւ քաղաքին պաշտօնեաներուն և այս յորելեանը լուսաբանողներուն։

Հանդէսը փակուած է արդէն արձանին չուրջ, կ'ուզեն այցելել գերեզմանատունը ուր իր հօրը և մօրը քով քաղցրօրէն կը հանգչի «մեծ» Տիւման՝ ծառերու հանդարտ ստուերուտքին մէջ։ Մակայն ատկէց առաջ Տրմութիէն կայ, «Էմիլիին նամակներ»ուն փափուկ և գրաւիչ հեղինակը, ինքն ալ զաւակ Վիլլէր-Բոթերէի և մեռած՝ քանի մը օր առաջ մեծ պատմողին ծնունդէն։ Բազմութեան հետ մենք ալ մղուեցանք դէպի անոր կիսարձանը, որուն չուրջ դպրոցականներ պարագային յարմար երգը կ'երգէին, Լէոն Լը-քրուա բանաստեղծին սա պարզ տողերը.

Ուշ դարձով մը հին իրերու
Քու անունդ ստուերապատ
Դար մը ետքը կը վերդարթնու
Ցարգանքներով ճշմարտայայտ։

Մ. Պրասա խօսք առնելով, մեանոյն համեստ գրագէտին կեանքին վրայ խօսեցաւ, որմէ ետք Բօմէիի Ֆրանսէզի սիրուն և դեռատի դերասանուհիներէն մէկը Տ. Լարա, Էրնէսթ Բոշի մէկ քերթուածը արտասանեց չնորհալի ձեւերով, մանաւանդ այն տեղ երբ ձեռքի ծաղկեփունջը դրաւ բանաստեղծին արձանին ոտքին։

«Քալեցի այն ուղիներէն ուր քերթողի Քու սիրտդ ու հոգի՛դ կը ներշնչուէին, Ուր անտառի քաղցր անդորրին մէջ սէրը Դեղուկներո՛ւս պէս կը յանկուցանէ Մեր միտքերը յուսահատ։

Ուր՝ խորո՛ւնկը՝ կանանչին մէջ մենաւոր,
Հեռու քաշուած աղմկալից աշխարհէն,
Հանդարտութեան հեշտանքին տակ գինովցած,
Տարփաւորի քծնանքներդ կ'երգէիր։»

Թափորը վերակազմուեցաւ և այցելեց պաշտօնատունը ուր սիրուն ցուցանդէս մը պատրաստեր էին Տիւմայի և Տրմութիէի յիշատակներովը։ Ցուցասրահէն թափորը դղեակ առաջնորդուեցաւ ուր 1300 ծերունիներ կը պատսպարուին։ Շատ յուզիչ պատկեր մըն էր այս տեսարանը. այս աղքատ ժարդիկը՝ որոնք միօրինապէս կապոյտ հագուստներ հագած իրենց ծերութեան բոլոր չուքովը չարուած էին անցքին վրայ ընդունելու համար կրթական նախարարը։

Շքամեղան մը պատրաստուած էր պարտէզին մէջ, ուր Թօմէիի Ֆրանսէզի անդամները Մունէ Սիւլլի, Սիլվէն և Տկ. Պարթէ պատկերներ ներկայացուցին և արտասանութիւններ ըրին։

Հանդէսը չքեղ եղաւ և կատարեալ՝ երբ պաշտօնական թափորը իր ամէնէն բարեպաշտ և սրտայոյզ պարտականութիւնը կատարեց, խոնարհելով այն նոր, ճերմակ գերեզմանին առջեւ ուր կը հանգչէր Ֆրանսայի մեծ փառքերէն, հակայ միտքերէն մէկը։

Տօնոյթը չարունակուեցաւ և կերուխումը չատցաւ։ Երբ Մ. Շոմիէ և պաշտօնական անձերը մեկնեցան, տեսանք կայթատօնը որ ծայր տուաւ ամէն կողմէ. երիտասարդներն ու երիտասարդուհիները խմբակներ կազմած սկսան ցատկոտել, պարել հրապարակներուն վրայ՝ չարժուն նուագարաններու անարուեստ երգանքին մէջտեղ։

Վերջացնելու համար այս նկարագրութիւնը քրոնիկագիրի մը խօսքը լեզուիս ծայրը կուգայ։

«Տիւմայի պէս ժողովրդային և չինական վիպագիր մը ասկէց աւելի ա՞ղէկ չէ՛ր կրնար տօնուիլ...»

ՄՈՌԳՈՒՆ

կոկիկ արտադրութիւններ են) և բան մը բան ըլլալու համար դին կը հարցնէ. մեր պատանին դարձեալ կառուցած իր աթոռին, քիչ մը մտածելէ վերջ կը բարեհաճի 70 ղրշ. ըսել. բարեկամս կարեւորութիւն չի տալով եղած ցուրտ ընդունելութեան, պիտի հարցնէ եղեր թէ, աւելի ձեւաւոր կօշիկի մը համար կրնաս ապպարանք առնել. բայց այս անգամ ալ վախնալով որ կոչտ պատասխանի մը կ'ենթարկուի, աւելի լաւ կը սիպէ անխօսուկ մը դուրս ելնել։ Հիմա հոս տեղն է հարցնել թէ արդեօք քանինե՞ր որ յօժարութիւնը ունեցած են այդ գիւղեան յարին նպաստելու համար յանձնարարութիւն մը ընել, այս վարմունքը ցոյց տրուած է իրենց։ Երէկ որ «Մանզումէ» այնչափ իրաւացի կերպով կը շեշտէր մեր արհեստաւորներուն անյաջողութիւնները՝ իրենց կոչտ վարմունքին համար, այդ գրութիւններէն ճիշդ երկու օր վերջը կը տեսնենք անոր մէկ ցայտուն ապացոյցը Որբանոցի արհեստաւոր աշակերտի մը կողմէ։

Այս տեսակ պարագաներու մէջ աչքերնիս չորս բանանք, մարդ սիրաշահելու արհեստը սորվինք և այն ատեն յաջողութիւնը ինքնին ապահովուած է։ Եւ տեսնենք թէ օտար ազգերը ի՞նչպէս կը յաջողին իրենց արհեստը զարգացնելու համար։ Հաւատացէք որ եթէ յունական հաստատութիւն մը ըլլար յաճախած տեղերնիս, յոյն պատանին ամենայն քաղաքավարութեամբ նախ ափոռ մը պիտի հրամցնէր փոխանակ ինք նստելու և պիտի ըսէր «հրամմեցէք էֆէնտի» և պիտի կոչէին պիտի ցուցնէր, տեսաւ որ անոնք ալ չի հաւնուեցան, ամենայն քաղաքավարութեամբ պիտի ըսէր. «եթէ կ'ուզէք աւելի լաւ կօշիկներ պատրաստելու տրրամադիր ենք» և այդելուն անչուշտ պիտի յօժարէր ապպարանք մը բրած դուրս ելնել։ Այս առթիւ տեղն է զգացուցնել Պատ. Խնամակալութեան թէ, աւելի լաւ կ'ընէր այդ անփորձ զատանիին տեղ (թէ որ կայ չենք գիտեր) փորձ և երկու խօսք ընելու կարող քաղաքավար ծախող մը դնելով որ կարենար յաճախորդին հետ վարուիլ պատչաճօրէն, և փոխանակ զայն վրնատացնելու՝ սիրաշահէր. որովհետեւ յաճախորդին համար չէ որ արհեստաւորը կը պակսի, այլ՝ արհեստաւորը պէտք ունի յաճախորդի, և այս կերպով Որբանոցին հասոյթները փոխանակ նուազելու պիտի բազմապատկուէին, և հոն յաճախողն ալ գոհ սրտով պիտի մեկնէր Որբանոցէն բան մը կարենալ գնած ըլլալուն համար։ ԸՆԹԵՐՑՈՂ ՄԸ

ՄԱՆԶՈՒՄԻ

Ինչպէս ուրիշ անգամներ ալ կրկնած ենք, անկարելի բան է որ արհեստանոցին արտադրութիւնները քաղաքերուին Մեծ Նոր խանի մէկ անկիւնը թխմուելով։ Առուտուրը ուրիշ, բարեգործութիւնը ուրիշ։ Իրաւ է որ մարդ կը նախընտրէ բարեգործական հաստատութեան մը արտադրութիւնը, պայմանաւ որ ան ալ դիւրամատչելի ըլլայ իրեն ամէն տեսակէտով։ Ով իր զբաղումները ձգելով մինչեւ Խանի մը անկիւնը պիտի երթայ կոշիկ մը կամ աթոռ մը գնելու համար, մինչդեռ ասդին ճամբուն վրայ հազարաւորներ, հրապուրիչ ձեւերով և աւելի քաղաքավար լեզուով մը յաճախորդները իրենց կը քաշեն։ Եթէ լուրջ բան մը ընել կ'ուզուի, պէտք է բանուկ տեղ մը չենք չնորհք խանութ մը վարձել և հիւանդանոցի արտադրութիւններու ամբողջը, ինչպէս նաեւ գաւառի որբանոց արհեստանոցներէն գալիքներն ալ հոն զետեղել՝ կարող «տէզկեհատար»ի մը ձեռքին տակ, որպէս զի իբր առեւտրական ապրանք ծախուին թէ՛ Հայուն, թէ Յոյնին և թէ ուրիշ ո և է յաճախորդի որ կը ներկայանայ։

Երբ միջազգային վաճառատուն մը ըլլայ խանութը, այն ատեն ապրանք արտադրող արհեստաւորներն ալ կը տիպուին աւելի խնամք և ուշադրութիւն նուիրել իրենց ձեռագործին, նրկատելով որ զուտ բարեսիրական պատճառներով չպիտի ծախուին անոնք։

Վերջապէս եթէ իբր գործ չը մրբուռնուի այս արտադրութիւններուն ապառումը, և պատանական կարգադրութիւններով միայն բաւականացուի, անոնք չա՛ռ պիտի ստանան դեռ խանի անկիւնը, փոքրիներու դէզին տակ։

ՅՕ ԶՐՈՒՇ ՇԱՔԱԳԱԿԱՆՈՎ

Բարեկիրթ և պատուաւոր պատանի մը որ երկու տարիէ ի վեր առեւտրական ապարէզ մտած է և տեղեակ է մանիֆաթուրայի, ինչպէս նաեւ մաքսի և երկաթուղու գործողութիւններու, վաթսուն զրուշ շաբաթականով պաշտօն կը փնտռէ վաճառականի մը քով։

Լաւ կը խօսի և կը գրէ Հայերէն, Տաճկերէն և գաղիերէն լեզուները։ Դիմել խմբագրատուն «Մանզումէ»ի։

ԱՐՏԱՔԻՆ

ԶԻՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Ուաշինկթընէն հասած հեռագիր մը կը տեղեկացնէ թէ, այն տէրութիւնները որոնք առարկութիւններ կ'ընէին Թիէն-Զինը զանազան իշխանութեանց յանձնելու մասին, դհնացում մը պիտի ստանան, և միւնոյն ժամանակ իրաւախոնութիւն մը պիտի կատարուի։ Ցայսմիկ է թէ, Ռուսիա վերջերս յայտարարեց թէ առանձինն պիտի քաշուի Թիէն-Զինէն, այդպէս ալ առանձին թողլով միւս տէրութիւնները խնդիրի մը դէմ, որուն լուծումը պէտք է գիտնալ թէ չատ դիւրին չէ։ Ռուսիոյ այս որոշման մէջ խորամանկութիւն մը կայ, որովհետեւ Սէն-Բէթերսպուրկի դահլիճը ատով հասկցնել կ'ուզէր Չինական կառավարութեան թէ, ինք իր իր մասին տոգորուած է բարի դիտաւորութիւններով, և չուզեր ալ մնալ երկար ատեն տեղի մը մէջ։ Հիմա իրեն ներքին խաղաղութիւնը վերահաստատուած ըլլալ կը թուի։ Իրականութեան մէջ, Ռուսիոյ այս ընթացքը միւս տէրութեանց գործը աւելցնելու հանգամանք մը ունի, Բէքինի դահլիճին առջեւ։ Այնքան աղէկ հասկցան այս բանը Անգլիա և Ֆրանսա որ, անոնք ալ իրենց կարգին յայտարարեցին թէ՝ իրենք ալ պիտի քաշուին քաղաքէն, այնպէս որ Գերմանիա, ա՛լ միակ գործելու անկարող մեծ դժուարութիւններու պիտի ենթարկուի իր մտադրութիւնները առաջ տանելու համար։ Պէրլինի մէջ անանկ հասկցան կ'ուզուէր թէ՝ անկարելի էր Թիէն-Զինը չինական իշխանութեանց ձեռքը յանձնել, անոր՝ ընդհանուր ապահովութեան ամէն երաշխաւորութիւն տալէն առաջ, որովհետեւ հիմա քաղաքը պարպելով, սա վտանգը յառաջ պիտի գար որ՝ նոր խռովութեան մը ատեն երբ պէտք ըլլայ նորէն ուրիշ տերութեանց միջամտութիւնը, անոնք պիտի բաղխին նորէն նոր զբաղումներու։ Իրապէս Գերմանիա ուրիշ բան չուզեր ընել, բայց եթէ Զինու մէջ պահել իր ուժերը, որչափ կարելի է երկար ատեն, յուսալով միշտ որ, որ և է դիպուած մը տուիթ պիտի տայ իրեն վերջնական կերպով հաստատուիլ հոն։ Մարգիս դու Վալտերզէի ամբողջ քաղաքականութիւնը այդ բանին ձգած է, այն միջոցին երբ հիմանաստարութիւնը կը կատարէր միջազգային բանակներուն, Երկնային կայսրութեան մէջ։

Ուրեմն ըստ վերոյիշեալ հեռագրին, այս խնդրոյն մասին համաձայնութիւն մը պիտի գոյանայ, զանազան դահլիճներու մէջ, և այդ համաձայնութեան համեմատ, Թիէն-Զինը պիտի յանձնուի չինական իշխանութեանց ձեռքը, չինական կառավարութեան կողմէ կատարուելէ ետքը զանազան պայմաններ, որոնք նուազ դժուարին պիտի ըլլան, քան այն պայմանները զորս նախապէս օտար հրամանատարները կ'առաջարկէին, և զորս նոյն ինքն Բէքինի օտար դեսպանները ծայրայեղ կը գտնէին։ Բարեբաղդութիւն մըն է որ պիտի գոյանայ համաձայնութիւն մը այս մասին, որովհետեւ Թիէն-Զինի պարպումին խնդիրը օրէ օր կը սպառնար Մայրաքաղաքին Արեւելքի տերութեանց միաքը պղտորել։

ՎԻԼՀԷԼՄ Բ. ԵՒ ԷՏՈՒԱՐԴ Է.

Ընտանեկան զգացում եւ խաղաղական նպատակներ.— ի՞նչ պէտք է ընել մոռնալու համար

«Ինֆորմացիոն» Վիեննական թերթը դիտել կուտայ թէ Էտուարտ Թագաւորին հիւանդութեան համար Գերմանիոյ կայսեր մասնաւոր հոգածութիւնները մասնաւոր կը բացատրուին ազգականութեան այն կապերը որոնք երկու վեհապետները կը միացնեն։

Բայց հաւանական է որ զբաղումական նկատումներն ալ իրենց դերը ունին այդ լիաւատ բարեկամական ցոյցերուն մէջ։ Կարելի է հաւատալ որ կայսրը ներշնչուած է քաղաքական շարժառիթներով, որոնց համեմատ կը շարժի իր քաջարդարոյն ցոյց տուած համակրութեանց մէջ։

Կայսրը, որ քանի մը անգամ է, պատնէշաբար չատ ազէկ գիտէ այն դառն զգացումները զորս Անգլիացիք կը տածեն Գերմանիոյ դէմ։

Կայսրը գիտէ անշուշտ որ յանդիմանական և դրպարեալ պատերազմը որ երեք տարիէ ի վեր տեղի կ'ունենայ Անգլիոյ դէմ այս վերջինին կողմէ նշմարուած չըլլայ։ Ոչ որ ալ յաջորդ լորտ Մալըզպրիի, կամ Մ. Գլատսթըն կամ Չէմպրլէն և կամ Տըվանշայրի դուքսը, այդ նոր վարչապետը նուազ գերմանատէր պիտի ըլլայ քան հրաժարող վարչապետը։

Այս պայմաններուն մէջ, Վիլհէլմ կայսրը կը ջանայ Անգլիոյ համակրական արտայայտութիւնները չանի քանի որ ասիթը կը ներկայանայ։ Կայսրը ինքնին կը հետեւի քաղաքական այն սկզբունքին զորՊիզմարք հաստատած էր ըսելով թէ Գերմանիա այն ատեն մրցակցնայ անդրատլանտեան քաղաքականութեան մը հետեւիլ, եթէ Անգիա հաճութիւն ցոյց տայ։ Կայսրը կը ջանայ նաեւ Լոնտոնի մէջ հասարակաց նպաստաւոր կարծիք մը ձեւաք բերել։

Ի վերայ այսր ամենայնի ըստ «Ինֆորմացիոն»ի յաջողութիւնը ստոյգ ըլլալէ հեռու է։

Արքունիքը, ճշմարիտ է որ, աւելի գերմանատէր է հիմա քան երբեք, Էտուարտ Թագաւորը այդ մասին Վիքթորիա Թագուհիին աւանդութեան հաւատարիմ հետեւող է։ Բայց երկրին զգացումը բոլորովին տարբեր է։ Կան տակաւին ուրիշ չատ մը բաներ որոնք դիւրաւ չպիտի մոռնան Անգլիացիք։

Պէտք կայ ապնօք հոս յիշելու Մ. Զէմպրլէնի լուսանկարով զարդարուած թքամանները։ Սէսիլ Ռոսը կախուած ներկայացնող նկարները, և այն պատկերները որոնք կը ներկայացնեն Լորտ Ռոպերտսը գանակոծման մէջ Պոէրներու կողմէ։ Նմանապէս այն նկարուն քարդ բռնգալները որոնց վրայ կը տեսնուին Անգլիացիներու կողմէ խարազանուող զէր կնները, և ուրիշ տակաւին անհաճոյ նկարներ զորս Գերմանիոյ Գրիմատանը ազատ կերպով չրջաբերութեան հանած է։

Սակայն կը յուսանք «Ինֆորմացիոն» խելացութիւն չ'ունենալ Վիլհէլմ կայսեր խաղաղասէր ձգտումները որոնք իր խնամակալութեան և մեծ սրտին պտուղ կը բերեն։

ՆՈՒԻԷՐ ԱԼԷՔՍԱՆԴՐԱ ԹԱԳՈՒՀԻՒՆ

Լէյտի Բրդզը, Հնդկաստանի փոխարքային կինը, Էտուարտ Թագաւորին Թագադրութեան առթիւ, Ալեքսանդրա Թագուհիին զրկեր է ամենաթանկագին հնդկական կերպասներէ պատրաստուած երկու չրջազգեստ, որոնց վրայ արեւելեան ոճը բարիզեան օրուան նորոյթին խառնուած է։ Ալեքսանդրա Թագուհին հրացած է այս չրջազգեստներուն վրայ, և Պէքինկէմի պալատին մէջ զանոնք ստանալուն վրայ փոքրձելու համար հագած է անմիջապէս։

ՃԱԲՈՆԻ ԿԱՑՍՐՈՒՀԻՒՆ ՆՈՒԻԷՐԸ

Ճաբոնի կայսրուհին, Լոնտոնի ճաբոնական դեսպանին միջոցաւ, Անգլիոյ Ալեքսանդրա Թագուհիին զրկած է չորս վանդակներ, գեղարուեստօրէն շինուած։ Այդ վանդակին մէջ դրուած են ամէնէն հազուագիւտ և թանկագին թռչուններ։

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԲԵՌԼԻՆԳՈՒՐԿ, 15 յուլիս.—Լուսկա գնացին վրայ, Բրէսպրաչէ՝ աքսակ քաղաքին մօտ, չորեքնաւ մը ընկրկեցաւ։ Երեսուն հոգի խղդուեցան։

ԲՐԱՄՆՈՒՕՒԷ-ՍԷԼՕ.—Իտալիոյ Թագաւորին ի պատիւ կատարուած զօրանանդէսը չատ չքեղ եղաւ։ Զինուորներուն կը հրամայէր Վալտիմիր մեծ դուքսը։ Ներկայ գտնուեցան Նիքոլա կայսր, Վիքթոր Էմմանուէլ Թագաւորը, Ռուսիոյ կայսրուհին, Մայր կայսրուհին եւ կայս. գերդաստանին անդամները։ Նոցին Վեհափառութիւնները հեռադրագիր «Հուրրա»ներով ողջունուեցան։ Նիքոլա կայսր քանի մը զօրագունդեր անցընել տուաւ Իտալիոյ Թագաւորին առջեւէն։ Ցնծոյ կայս. պալատին մէջ սեղան մը տրուեցաւ. ապա նոցին Վեհափառութիւնները Բեռլինով դարձան։

—Բեռլէր Նիքոլայեվիչ մեծ դուքսը, այս իրիկուն, մեծ հացկերոյթ մը կուտայ Իտալիոյ Թագաւորին ի պատիւ։ Վաղն ալ տրտքին գործոց նախարար Լամտորվի կոմսը հացկերոյթ մը պիտի տայ։

—Վիքթոր Էմմանուէլ Թագաւոր, վաղը, «Քարլօ Ալպերթօ» յածաւորակին մէջ ուղան մը պիտի տայ Նիքոլա կայսեր ի պատիւ։ Իտալիոյ Թագաւորը հինգշաբթի կէս օրէն երեք ժամ ետքը պիտի մեկնի։

ՀՌՈՄ.— Քրոնիքաուէն կը հեռագրէն Սիթէֆանի գործակալութեան թէ իտալական «Քարլօ Ալպերթօ» յածաւորակը ժամ 8ին անցեր է։ Գործակալութիւնը ատոր վերաբերեալ առաջին հեռագիրները Մարքոնիի դրութեամբ ստացեր է Թոլոտուի կայարանէն, Քորսուայի մէջ, անգլիական 1600 մղոն հեռաւորութենէ։ Մարքոնի կ'ըսէ թէ մօտերս պիտի յաջողի անսահման կերպով հեռագիր ուղղել աշխարհի չորսկողմ՝ առանց թելի։

ԼՈՆՏՈՆ.— Էտուարտ Թագաւորը կէս օրին Պըքինկէմի Պալատէն մեկնեցաւ հիւանդանոցի կառքով։ Վիքթորիա կայսրանը գնաց և անկէ ալ չոգեկառքով Բորթմութ, ուր իրիկուան հասաւ. յետոյ իր զբօսանաւը փոխադրուեցաւ. օդը չատ նպաստաւոր է Թագաւորին բժշկուելուն համար։

—Լորտերու Ժողովին մէջ ատենապետը յայտարարեց թէ նախարարապետին փոփոխութիւնը՝ կառավարութեան քաղաքականութեան մէջ բնաւ փոփոխութիւն մը առաջ պիտի չբերէ։

—Էտուարտ Թագաւորը Վիքթորիա պատուանշանին ականակուռ ատիճանը տուաւ Լորտ Սոլզբերիի՝ հանրային գործերէ քաշուելուն առթիւ։

—Ելմտսկան նախարար Սըր Մայքլ Հիքս Պիչի հրաժարականը նպաստաւոր կերպով ընդունուեցաւ Լոնտոնի մէջ։

—Եոհանէսպուրկէն կը հեռագրեն թէ Ուիթուաթերսրանտի հանքերուն յունիս ամսուան ամբողջ արտադրութիւնն է 143,000 ունկիէ ոսկի, մինչդեռ մայիսին 138,000 էր։

ՊԷՐԼԻՆ.— Գերման ընկերութիւնը սկսաւ զետեղումը ընդծովեայ նոր հեռագրաթելի մը՝ Գերմանիոյ և հիւսիսային Ամերիկայի մէջ։

ԲԱՐԻԶ.— Մ. Լուպէ այսօր ընդունեց Ռաս Մաքոնէնը։ Արտաքին գործոց նախարար Մ. Տելքասէ սեղան մը տուաւ ի պատիւ Ռաս Մաքոնէնի։

—Այս առտու Բարիզէն Վերսայլ գացող կառախումբի մը մէջ երիտասարդ մը դաշոյնի քանի մը հարուածներ տուաւ գերման տոքթորի մը՝ Օրտէնշթայն։ Զարագործը ձերբակալուեցաւ, բայց ո՛վ ըլլալը չուզեց ըսել։ Վիրաւորին վիճակը չատ ծանր է։

—Բանտայի ջրանցքին գնման համար սահմանուած 200 միլիոն ֆր.ի 130ը հին Ընկերութեան պիտի վճարուի և 70 միլիոնն ալ նոր Ընկերութեան։

ՊՐԻՍԷԼ.— Սբայէն կը հեռագրեն «Ուիֆորմ»ի թէ Պելճիքայի թագուհիին վիճակը ծանրացած է։ Թագուհին այսօրուան հանգէսներուն ներկայ պիտի գտնուէր, բայց վերջին պահուն այդ հանդէսները յետաձգուեցան։

ԹԷՎԱԺԻՀԱԹ

Վէզայիի մէջմուրեէթիի հիւանը ինքաւէ միշահէտ օլան մէսայիի մէմտուհէսինէ մէպնի, սբհիեէ թարրիրաթ գալէմի միւմէեիզի սաատէթլու նուրուլան պէյ էֆէնտի հազրէթլէրինէ թէրֆիէն Ուլա սբնրքը էվվէլի։

ՆԸՇԱՆ

Ալտանիա տէվլէթի ֆախիմէսի թէպասարնտան Թիճարէթ միւշավիրի իւնվանրնը հաիզ Մ. Զափտա իւշիւնճի ռիւթպէտէն Մէֆիտի նըշանը զիշանը իհսան պույրուլմուշ տբր։

ՆԵՐՔԻՆ

ԹՈՒՐՔԵՒՌՈՒՄԱՆ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԴԱՇՆԱԳԻՐԸ

Ինչպէս երէկ պարզեցինք պայմանները կնքուած այս դաշնագրին, այսօր կը դնենք ապրանքներու ցանկը իրենց տալիք մաքսատուրքներով։

Անգամ մըն ալ կրկնել հարկ կը համարինք հոս թէ, այս պայմանագիրին տեւողութիւնը պիտի ըլլայ 5 տարի. սակայն գործադրութեան թուականէն 18 ամիս ետքը երկու կողմն ալ իրաւունք պիտի ունենայ զայն չնչուած նկատել. սակայն այդ պարագային դաշնադրութիւնը պիտի դադրի գործադրուելէ առնոր չնչուումը պահանջուած օրէն պարի մը ետքը միայն։

ԱՊՐԱՆՔԵՐՆԵՐՈՒՆ ՅՈՒՑԱԿԸ

Մաքսատուրք
100 էլլօկրամի համար
Ֆր. Սնտ.

1. Աղած և չորցած ձուկ (լաքերտա, չիրոզ) 4 —
2. Միւրէքքեպ պալըզը և Քարաքթիցա 10 —
3. Աղած սկումբրի 4 —
4. Զկնականչ (միտիա) և ուրիշ խեցեղէններ 1 —
5. Թարմ ոսպրէ 6 —
6. Սուրատի հունտ 1 50
7. Սալեպ 30 —
8. Չէօյէն 1 50
9. Ամէն տեսակ թարմ պըտուղներ 7 50
10. Թեւի վրայ անցուած չոր թուզ, Թիրէի սեւ ու հասարակ չամիչ 1 50
11. Տուփի և տոպրակի մէջ թուզ և Ռազագը ու Սուլթանիէ ըսուած չամիչները 4 —
12. Կեղեւով նուշ 8 —
13. Կաղին և չոր ծիրան 7 —
14. Առանց կեղեւի նուշ, սարկուած կամ ոչ պիստակ (չամպէյազ ֆրստրբ) 12 —
15. Ծիրանի բէստիլ 6 —
16. Տանրինկ քիլոկրամէն աւելի, տախտակ մնտուկներու և կամ կանեփէ պարկերու և զէրիլներու մէջ դրուած արմատ 10 —
17. Անիսոն 5 —
18. Նարինջ, լիմոն, թուրինջ, աղած քաւունը, նուռ 2 —
19. Աղած կամ աղլուրը դրուած (ալամուրա) տակառի կամ կողովի մէջ ձիթապտուղ 1 50
20. Հէլվա և բահաթի լոգում 15 —
21. Թահին 6 —
22. Կապար (քիրէչ, բոյս մը) աղած կամ աղլուրը դրուած 10 —
23. Մաստիքա 30 —
24. Կարմիր պղպեղ 10 —
25. Նարինջի, լիմոնի և թրունջի կեղեւ 10 —
26. Հինա 5 —
27. Ջրիլ 10 —
28. Տակառներու և տիկերու մէջ ձէթ 5 —
29. Զուտ բուրդէ, բամպակէ կամ ուրիշ ո և է հիւսելի նիւթէ չինուած արեւելեան գորգ, կտորի կամ մէզրի հաշուով, ինչպէս նաեւ ճէճիմ ըսուած Գարամանի գորգերը և հէյպէները 60 —
30. Ծէս, ծոպով կամ տանց ծոպի 400 —
31. Հէլվա դնելու համար ճերմակ տախտակէ տուփերուն տուրք չառնուիր։
32. Ագիրն 300 —
33. Զկան իւղ 5 —

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Առեւտրական ներկայ դաշնադրութեան ստորագրուելուն առթիւ օսմ. կառավարութիւնը կը յայտարարէ թէ իրեն պարտք պիտի համարի գոնացուցիչ կարգադրութիւն մը ընել Ռումանիոյ այն առաջարկութեան թէ՝ Ռումանիա դրկուած օսմ. ծխախոտներու իւրաքանչիւրը օնայէն առնուած չորս ղրշ.ի արտածման տուրքը չնչուի։

* * *

ՌՈՒՄԱՆԻՈՅ ՑԱՑՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Ներկայ պայմանագրութեան ստորագրելուն առթիւ Ռումանիոյ կառավարութիւնը կը յայտարարէ մաքսային ընդհանուր սակայոյցը պահպանել հետեւեալ տարբերութիւններուն նկատմամբ։

Մաքսատուրք
100 էլլօկրամի համար
Ֆր. Սնտ.

1. Կանանչեղէն 8 —
2. Պարզ կերպով չորցուած բանջարեղէններ (պամիա և բաթլիճան) 10 —
3. Խոզկաղին և գլուտոր (մազը) մաքսէ զերծ
4. Դեղին հունտ (ճէնրի) կամ գունատուած ուրիշ նիւթեր նոյնպէս
5. Պղինձ արոյր, չգործուած անագապղծած իր բոլոր ձեւերուն մէջ, ինչպէս նաեւ այս մետաղներուն կտորուածքը նոյնպէս
6. Գործուածուած կամ գըզուած բամպակ, բամպակի թափուք 6 —
7. Ամէն տեսակ սպունգ 150 —
8. Տակառի մէջ կամ աղլուրը դրուած աղած ձուկեր, (բալամուտ, խամսի, քուլարուտեա, սթավրիտ և սարդէլա) 8 —
9. Սալայատակի և ուրիշ չինութիւններու յատուկ «կերանիթ» քար 0 40

ՄԵԾ-ԵՊԱՐՔՈՍԸ պաղ առած ըլլալով քանի մը օրէ տկար էր։ Վեհ. Սուլթանը բարենաճեցուցաւ հրամայել Ն. Բարձրութեան, որպէս զի մէկ երկու օր պաշտօնատեղին չիջնէ և ինքզինքը դարմանել տայ։

Բ. ԴՐԱՆ ՄԷՋ.— Անգլիական դեսպանատան գործակատարը առջի օր տեսակցեցաւ Արտաքին գործերու Նախարարին հետ։

ՎԱՐԺԱՐԱՆՆԵՐԸ.— Պոլսոյ և գաւառներու վարժարաններուն բարեփոխուած ծրագիրը վաւերացուած ըլլալով, Կրթական Նախարարութիւնը հրահանգ ստացաւ զայն գործադրելու։

ԵԼՄՏԱԿԱՆ յանձնաժողովը առջի օր զարձեալ գումարուեցաւ և խորհրդակցութիւններ կատարեց։

ՕՍՄ. ԲԱՆԱԿԻՆ համար պատրաստուած զանազան գրասենեակներ քանի մը տարի կազմուած յանձնաժողովը ընդարձակ պիտի զրկէր Վեհ. Սուլթանին հրամանով։

ՀԱՆՔԵՐԸ.— Ամենայնիւ և հանքերու նախարարութիւնը ազգարարեց բոլոր հանքի մենաշնորհներուն թէ, մենաշնորհի պայմանագրերուն մէջ երբ հանքերը չահագործուած կուգի, ուրիշին պիտի փոխանցուին անոնք, ըստ օրինի։

ԱԹԵՆԱՅԻ Օսմ. դեսպանը Բիթթ պէյ արձակուրդով Եւրոպա պիտի մեկնի։ Այս առթիւ իր հրաժեշտի ողջոյնը տուաւ Ցուսատանի Թագաւորին և երկարօրէն տեսակցեցաւ անոր հետ։

ԺԱՆՏԱՄԻՏԸ.— Անցածները Պալքիրազար, Թաշիրլարի փուռէն Զուվուլա և ուրիշ երկու հոգի որոնք կասկածելի հիւանդութեան մը վարակուած ըլլալով Եէորի Գուլէի Ցուանց հիւանդանոցը յատուկ տաղաւարի մը մէջ կը դարմանուէին, իրենց առողջութիւնը կատարեալ գոտ ըլլալով, մաքրուելէ և բժշկական քննութենէ մը ետք ազատ արձակուեցան։

—Գալաթայի սէկ թարթը կը գրէ թէ Վառնայի մէջ կասկածելի հիւանդութենէ մը երկու հոգի մեռեր են։

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ երկաթուղիներու 27ը. շաբթուան (եւրոպական յուլիս 2-8) Հայտարարչաս-Էնկիւրի գիծին հատոյթը քիլոմէթր գլուխ անցած տարուան այն ատենի հատոյթէն 217.51ֆր.ամբ.աւելի է այսինքն՝ 14,551 ֆր. 31 սնտ. իսկ Եէնիչէհիր-Բուրսա գիծինը 677ֆր. 42 սնտ. աւելի այսինքն 7064 ֆր. 35 սնտ.։

ԻՇԽԱՆ ՄԻՐԲՕԻ ԱՄՈՒՍՈՒՄԹԻՒՆԸ.— Զէմիրէէն 15 յուլիս թիւ կը հեռագրեն.—Իտալական պատուիրակութիւնը մեկնեցաւ։ Նիքոլա իշխանը պատուանշաններ տուաւ անոր անդամներուն։

—Երեկ մեծ հացկերոյթ մը տրուեցաւ Թուրքան փաշայի ի պատիւ։ Նիքոլա իշխանը բաժակ պարպեց Վեհ. Սուլթանին կենացը։ Նուագածները Համիտիէ քայլերը հնչեցուցին։ Թուրխան փաշա, Վեհ. Սուլթանին կողմէ, ականակուռ ժամացոյց մը եւ շղթայ մը յանձնեց Միրբօ իշխանին։ Նաեւ ականակուռ վարսակալ մը ու ապարանջան մը հարսին՝ Նաթալի իշխանուհիին։

ՔԱՐԱՆԹԻՆԱ.— Ռումանիա Պոլսոյ ժամանումներուն պէտ գրած իր 6 օրուան քարանթինէն բժշկական պարզ քննութեան մը եւ հականեխումի վերածած է յունիս 28էն։

Բէօսթէնէվի նաւահանգիստը բացուած է բայց Մանճալիայի նաւահանգիստը առժամապէս փակ պիտի մնայ։

ՎԵՆԵՏԻԿԻ առեւտ. դաշնագրին Դ. յօդուածին նշանակած ապրանքները նորէն արտօնուած են ներածուիլ։

—Բօրթ-Սայիտի ժամանումները 6 օրուան քարանթինայի կ'ենթարկուին Սուլիէյի մէջ Բէսօշէնէնէյի և Մանճալիայի գուռները գոցուած են, ինչպէս նաեւ արգիլուած՝ վերոյիշեալ պայմանագրին Դ. յօդուածին նշանակած ապրանքները։

ՍԻՖԻԼԻՋԷԻ ԴԱՐՄԱՆԸ.— Կովկասցի գաղթականներէ մը՝ Զահիտ, յայտներ է թէ իր ծննդավայրին մէջ գործածուող դեղ մը ունի որ սիֆիլիսէ վարակուածները, ամէն ստիճաններուն մէջ ալ, քառասուն օրէն կատարեալ կը բժշկէ՝ նորէն չկրկնուելու պայմանով։ Այդ կիրը խնդրած է Ջնահաս պաշտօնատունէն որպէս զի բժշկական վարժարանին մասնագէտներուն հսկողութեանը տակ փորձէ իրեն զեղը քանի մը հոգիի վրայ։ Կնոջ խնդիրքը ընդունուեցաւ։

ԽՃՈՒՂԻԻ ՏՈՒՐՔԸ.— Ջեռնհատ պաշտօնարանը, յայտարարեց թէ գաւառներէն Պոլիս եկող և կառավարական պաշտօնարաններուն մէջ ծառայողները, եթէ նոյն իսկ իրենց արձանագրութիւնը Պոլիս փոխադրած ըլլան, խնդիրներու չինութեան տուրքին զերծ պիտի չմնան, այլ միայն Պոլսոյ մէջ ծնողներէն չպիտի գանձուի այդ տուրքը։

ՄԻՋԵՐԿՐԱԿԱՆԻ իտալական նաւաբաժինը 15 օրէն ճամբայ պիտի ելլէ Օսմ. քանի մը նաւակներ այցելելու։

ԽՃՈՒՂԻ.— Սամսուն-Սվազ խնդրին բոլորովին աւարտած ըլլալով Սվազի կուսակալութիւնը գրեց Հանր. Շինութեանց Նախարարութեան որպէս զի կարելի եղածին չափ չուտ արտաքնոց չինութիւնը, որպէս զի ձմեռը վրայ հասնելով անցուդարձը բոլորովին անկարելի չըլլայ, որով յապաղումներ չը պատահին թղթատարներու և այլնի։ Կուսակալը մտադիր է եղեր նաեւ այդ ճամբուն վրայ ճեպընթաց կառքեր թանեցնող Օսմ. ընկերութիւն մը կազմելու։

ՊԱՐՍԻՑ դեսպանատան խորհրդական ու ընդհանուր հիւպատոս Մուսատաֆա խանին տեղ, որ ինչպէս գրեցինք Քարլսպատ ուղեւորած էր, անոր

պաշտօնը պիտի վարէ եկրորդքարտուղար Հաճի Միրզա Մուսա խան։

ՔՈԼԻ-ԲՈՍԹԱՆԵՐԸ. — 1317 տարուան ապրիլէն մինչեւ նոյն տարուան փետրուարիվերջը տասնըմէկ ամսուան միջոցին օամ. նամակատուներէն ղրկուած քոլի բոսթաներուն թիւը հարիւր վաթսուն երեք միլիոնը կանցնի։

ՕՍՄ. ՆԱԻԱՏՈՐՄԸ. — Գերմանիոյ և Անգլիոյ մէջ շինուելիք արագընթաց 4 թորփիլաալածներուն պայմանագրութիւնը պիտի կնքուի։

ԱՐՄՏԻՒԻ ՀՐԱՊԱՐԱԿԸ. — Անցեալ ուրբաթէն մինչեւ երկուշաբթի, Ա. նատոլէն Կ. Պոլիս բերուեցաւ 31 000 քիլէ ցորէն, որուն մեծ մասը առաջուընէ ծախուած էին, որով 12,500 քիլէն միայն ծախու հանուեցաւ սա գիներով ճերմակ ցորեն, տեսակին համաձայն, լիպրայէն վար 9³/₈-12 ղրուշ. իսկ կարմիր ցորէն 31¹/₂-34¹/₂ փարա։

ՕՐՈՒԱՆ ԴԷՊՔԵՐԸ

ՄՆԱՆԿՆԵՐ. — Պոլիս, Մարքուճ-ճըլար, Բէշլաշի Օղլու խան, Թիւ 30 թիւ սենեակը հաստատուած յանձնակատար Ահրոն Պէնզէթի մնանկ հռչակ ուեցաւ և Իսմայիլ պէյ ժիւժ գօմիսէր, իսկ փաստաբան Օսման Թալեադ էֆ. առժամեայ սենտիք կարգուած են։

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ. — Ցունիս 12ին առտուան դէմ ծովը 7¹/₂ին, Ամասիոյ Լատիք գաւառակին մէջ երկրաշարժի ցնցում մը զգացուած է. քանի մը պատեր և ծխնելոյզներ փլած են թէեւ, բայց անձի կորուստ չի կայ։

ԱՆԶՆԱՍՊԱՆ. — Սամաթիայէն կը գրեն մեզի երէկուան թիւով.

«Տեղս Իքի Եիւզի Զէյմէ, բիւսկիւլճի Արչակ աղային տունը բնակող ֆէսճի Թանաշ, այս առտու ինքզինքը պարէզին հորը նետեց, ուր ինկած ատեն գլուխը ջախջախուելով մահը վայրկենական եղաւ։ Անձնասպանը 37 տարու և ամուրի էր. ուրբաթ օրուընէ վրան մտային խանգարման նշաններ կը տեսնուէին արդէն»։

ԷՐԶՐՈՒՄԻ ՄԵԾ ՀՐԳԵՀԷ. — Էրզրումէն վերջին թղթաբերով հասած նամակներ աղետալի լուրը կը բերեն մեծ հրդեհի մը որ ծագած էր յունիս 23ի կիրակի օրը կէս օրուան միջոցները, կառավարական շէնքին վերի յարկէն։«Հրդեհը անբերեւակայելի արագութեամբ տարածուեցաւ և քիչ ժամանակի մէջ մոխիր դարձուց նոյն պաշտօնատունը և շրջակայ շէնքերը, փուռ մը, 3-4 վաճառատուն, ինչպէս նաեւ շատ մը շէնքեր ալ փլցուեցան հրդեհին առաջքը առնելու համար։ Հովը, ջուրի պակասը և շէնքերուն տանիքներուն գամուած երկաթ թիթեղները որոնք կրակ կտրած էին նպաստեցին հրդեհին ուշ մարելուն։

Հրդեհը ամբողջ վեց ժամ տեւեց որու միջոցին գերմարդկային ճիգեր թափուեցան թէ կուսակալին,թէ կառավարական միւս պաշտօնատարներուն և թէ ամէն անհատի կողմէ։

Նամակագիրները ի մասնաւորի կը յիշատակեն Սանտրդ Էմինի Մէհմէտ էֆէնտին, որուն խիզախ ջանքերուն շնորհիւ,մասական,Թափուլ, Կրթական և Մարդահամարի վարչութեանց բոլոր պաշտօնաթուղթերը, տոմարները և դրամարկղները աղատուած են։

«Բոցերուն զոհ գացին Վարչ. ժողովին թղթակցութեանց և արձանագրութեանց դիւաններուն թուղթերուն մէկ մասը և երկրագործական դրամատան արկղերը, որոնց մէջի մէջիմները սեւացած էին, թուղթերը ածխացած և ոսկիները անազատ։

Ամէնէն մեծ դժբաղդութիւնը սակայն կառավարական տպարանին ոչնչանալն ու տպագրական մեքենաներուն կոտրիլը եղաւ։ Հրդեհին վնասները միջին հաշուով 13-15000 ոսկիի կը կարծուի։ Մարդու կորուստ բնաւ չկայ։ Սուգը ընդհանուր է գրեթէ, որովհետեւ գաղիներու, սրճարաններու նուագածուները դադրեցան։

Հրդեհին պատճառներուն վրայ խիստ քննութեան մը ձեռնարկուած է և կը կարծուի որ Տէֆթէրտար պէյին սենեակին մօտ գտնուած սրճանոցէն ծագում առած է ան։»

ԿՈՒԻ. — Առջի առտու, Պալըգլուի մէջ երկու հովիւներ, Հիւսէյին և Ալի իրենց ոչխարները մշակուած դաշտի մը մէջ արձակեցին։ Այս բանը առիթ տուաւ կռիւի մը անոնց և արտին պահապանին Ահմէտի միջեւ, որ գլխէն ծանրապէս վիրաւորուեցաւ։ Հովիւները ձերբակալուեցան։

ՀԱՐՍԱՆԻՒ. — Գատգիւղի Բէքմէզլի օղլու Թարլասը Թաղին Բէնդէլ-Մէարիֆ վարժարանը 12 օրուան համար փակուեցաւ, որովհետեւ ուսանողներուն մէջ հարանիթ ծագեր էր։

ՊԱՏՈՒԱԿԱՆ բարեկամս, աղնիւ Միսաք էֆ. Գոչունեան (Բասիմ), իբր ռէքլամ, քանի մը տողեր նուիրած էր խանութիս նկատմամբ, «Մանզումէ»ի նախընթաց օրուան թիւին մէջ, Ինքնաբերաբար։

Ոմանց կողմէ կարծուելով թէ այդ քանի մը տողերը նոյն իսկ իմ գրիչէս ելած են, որպէս ռէքլամ(.) անձիս, ներկայ երկտողովս կուգամ հերքել այդ տեսակ վերագրում մը անձիս նկատմամբ. միեւնոյն ատեն կրկին չնորհակալութիւն յայտնելով հրապարակաւ թէ՛ Պատ. «Մանզումէ»ի և թէ նոյն ազնիւ գրչին, որ բարեյօժարութիւնը ունեցած էր անգամ մը իւր ծանօթացնել նուաստս երկսեռ յաճախորդաց։ Մ. Վ. ՀԱՑԱԱԶՆ

ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԷՆ

ԲԵՐԱՅԻ ՊՍԱԿԱԴՐՈՒԹԻՒՆԵՐՈՒՆ ՇՈՒՐՋԸ

Ց. ԳԷՈՐԳ ՌՀ.Ի ԴԻՏՈՂՈՒԹԻՒՆԸ

Հետեւեալ նամակը ստացանք Բերայի պսակներու ծանօթ խնդրին մասին Տ. Գէորգ քհ.է։

... Տնօրէն էֆէնտի

Բերայի Ս. Յարութեան եկեղեցւոյն մէջ Պսակի արարողութեան առթիւ պատահած ցաւալի դէպքին մէջ զարմանօք տեսայ թէ՝ օրագիրները կը ջանան պատասխանատուութեան բաժին մը ալ վերագրել ինձ։

Անաւասիկ իրողութիւնը եղածին պէս։

Որոշեալ կարգադրութեան մը համաձայն, ժամը 6ուկէսին հարսնուորներով եկեղեցի դացինք։ Եկեղեցին այնքան խուռն բազմութեամբ մը լեցուած էր որ՝ անկարելի ըլլալով մեզ անցնիլ տաճարին դուռնէն, ստիպուեցանք պահարան երթալ։ Առաջին պսակը հաղիւ աւարտած՝ լսեցի որ ներքոյ հարսնեւորներու խումբերուն մէջ առաջնութեան կարգին համար բանավէճ մը սկսած է։ Իրրեւ տաներէց, բաւական յոգնութենէ վերջ, երբ հաղիւ յայդնեցայ մեր հարսնեւորները համոզել պահարանին մէջ կատարելու պսակը, անհանոյ բանավէճի մը առաջքը առնելու համար, իմացայ որ երկրորդ հարսնեւորները առած քալած են։

Այս է ամբողջ ունեցած դերս հարսնիքի արարողութեան միջոցին։ Մարդ օրքան անխիղճ ըլլալու է իրողութիւնը գիտնալով զրպարտելու զիս, իբր թէ Տ. եղիչէ Հօր հետ անպատեհ կերպով վիճած և հայհոյած ըլլամ, մինչդեռ հրապարակաւ կը յայտնեմ թէ զիրար տեսնելու առթիւ իսկ չկրցանք ունենալ բազմութենէն և կռուողները հանդարտեցնելու զբաղումէն։

Իրաց բացայայտ ճշմարտութիւնը այս ըլլալով, գրաւորապէս դիմած եմ Ամէն. Ս. Պատրիարք Հօր՝ անպատքննութիւն մը պահանջելու, և իմ անունիս ու պատուոյս հետ խաղացողներուն դէմ արդարութիւն խնդրելու։

Մնամ աղօթարար

ԳԷՈՐԳ ՌՀ. ՊԱՔԱԼԵԱՆ

Մայր եկեղեցի, 3 Ցուլիս 1902

ԵՐԿՐՈՐԴ ՀԱՐՍՆԵՏԻՐՈՋ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆԸ

Իսկ Տ. Եղիշէ հօր կատարած հարսնիքին տերը հետեւեալ կերպով կը պատմէ եղելութիւնը։

«Շաբաթ օրուընէ, տեղեկութիւն տուած էի Ս.Յարութեան խորհրդարանին թէ՝ երկուշաբթի օրը ժամը 6¹/₂ին պսակի արարողութիւն ունիմ. ի պատասխանի ըսուեցաւ ինձ թէ՝ նախապէս ուրիշ պսակի մը տիրոջ կողմէ տասը օր առաջ ազդարարուած է նոյն օրը, նոյն ժամուն հարսնիք ունենալուին։ հետեւաբար իմս ժամ մը վերջի կը մնայ, և այսպէս ալ արձանագրուեցաւ խորհրդարանի տետրակին մէջ, ի գիտութիւն միւս անդամներուն։

Ասոնցմէ զատ, կայ եղեր նաև երրորդ պսակ մը, որուն մասին խորհրդարանը ոչ և է տեղեկութիւն ունեցած չէ մինչեւ վերջը։

Աբդ, երբ սովորական ժամուն եկեղեցի դացինք, տեսանք որ առաջին պսակը կատարուելու պատրաստութիւններ կը տեսնուին։ Սպասեցինք որ լրանայ, բայց տակաւին պսակը հաղիւ կէս եղած, երրորդ հարսնեւորները եկան, և ձեռնարկեցին անկէ անմիջապէս եւքը իրենց պսակը կատարել, մինչդեռ մենք հալաւ-օրհնէքի կեցած էինք։ Ահա այն ատեն ծագեցաւ ծանօթի վէճը։ Երկրորդ հարսնեւորները, հարսը տեսան դէպի խորան առաջ քաշելով կ'ստիպէին որ իրենց պսակը կատարուի, առարկելով թէ իրենց հարսը արժանապատուութիւն ունի։ Մինչդեռ մենք, իրաւունքով կ'ուզէինք որ մեր հարսնիքը կատարուի, որովհետեւ կան որքանոցներու ծանուցուած էր արդէն Պատրիարքարանէ թէ նպաստները դադրած են յունվար 1էն։ Այժմ Ամենայնի Որքանոցին հոգաբարձութիւնը յայտներ է թէ դժուարին պիտի ըլլայ իրենց Պատրիարքարանի տնօրինութեան հանդէպ տղաքը ցրուել իրենց ապրուստը հոգալու կարող վիճակի մը մէջ դնելով զանոնք որոնց չաքը անչափաւոր են, միւս կողմէ տեղական նպաստներն ալ գրեթէ դադրած ըլլալով զանոնք կառավարել դժուար է։ Հետեւաբար խնդրեր է որ յարմար դատուի իրենց ժամանակ մը ևս շարունակելու սահմանեալ նպաստը ըլլալով, խոստանալով որ իրենք ևս բարոյական և նիւթական աջակցութիւնը կ'ընձեռեն։

ԿԵՍԱՐԻՈՅ Եվէրէկ գիւղաքաղաքի Ս. Թորոս եկեղեցւոյ ձեղունը խարխուլ ըլլալուն, ասկէ քանի մը տարի առաջ վար առնուած էր և դրամական անձկութեան պատճառաւ, մինչեւ ցարդ երեսի վրայ թողուած էր։ Տեղւոյն Թաղ. Խորհուրդը այս անգամ նամակաւ Ս. Պատրիարք հօր դիմած է խնդրելով որ վերանորոգութեան համար հարկ եղած հրամանագիրը ստացուելով իրեն ղրկուի։

ԿԻԼԻԿԻՈՅ կաթողիկոսական տեղապահ Տ. Կիրակոս եպիսկ. կրկին նամակ մը գրած է Ս. Պատրիարքին, խնդրելով որ փութացուի կաթողիկոսի ընտրութիւնը, վերջ տրուելու համար թեմական անկերպարան վիճակին։

ԱԻՍՏՐԻԱԿԱՆ կառավարութիւնը ուզելով Վիեննայի Մխիթարեան Միաբանութեան վանքը միացնել դրացի զինուորական հաստատութեան, առաջարկեր է զայն գնել մէկ միլիոն ֆիորինի, (որ կ'ընէ մօտաւորապէս 115 հազար ոսկի), բայց Միաբանութիւնը երեք միլիոն ֆիորին պահանջեր է, նկատելով որ վանքին շինութեան ծախքը եղած է 250,000 ֆիորին, հողը որ կայ. նուէր մըն է, տուղցած է հիմա։

ԻԶՄԻՐԻ ազգայիններէն հանգուցեալ Կարապետ էֆ. Պալեօզեանի մարմինը Բարիզէն Իզմիր հասնելով յունիս 2ին, Ս. Ստեփանոս եկեղեցին տարուէր է, ուր կատարուած է յուղարկաւորութիւնը։

ԻԶՄԻՐԻ կրօնական ժողովին կողմէ ազդարարուեր է Պետրոս Մ. Վ. Ներկարարեանի մեկնիլ Զմիւռնիոյ վիճակէն, և եթէ չհամակերպի այն ազդարարութեան, անոր մէկ օրինակը պիտի ղրկուի պատրիարքարան, և ուրիշ օրինակ մըն ալ պիտի յանձնուի մամուլին։

ՌՈՒՍԱՀԱՅ նշանաւոր երաժիշտ Կարա Մուրզայի մահուընէն ետքը, ուրիշ ցաւալի մահուան մը լուրը կու գայ Կովկասէն։ Պ. Եկմալեան, Ռիւպենիթայի յառաջադէմ աշակերտներէն եզական անձնաւորութիւն մը՝ հոգեկան հիւանդութեան մը մատնուելով, կը մեռնի։ Կը ձգէ հեղինակութիւններ՝ որոնցմէ մէկ հատը միայն հրատարակուած է, պատարագի երգեցողութիւնը, որ մուտք գտած է բոլոր ռուսական եկեղեցիներուն մէջ։ Կ'ըսուի թէ, այդ հռչակաւոր հերկաբերութիւնը իր տխուր մեղեդիներով հիացում առթած է եւրոպական շատ մը համբաւաւոր երաժիշտներու։ Մանաւանդ իր մէկ քանի կտորներուն ասիական երաժշտութեան մեսամաղձոտ ներդաշնակութեանը համար։ Կը ձգէ նաև շատ մը անտիպ գրուածքներ, շարականներ, տաղեր, մեղեդիներ, սիրերգներ եւն.։

ԻԶՄԻՐԻ առաջնորդ Տ. Մ. Եպիսկ. Մուրատեանցի առողջական վիճակը վերջապէս բարւոքած չըլլալով, զինքը կը դարմանեն տեղւոյն ամէնէն ճարտար բժիշկները տօքթ. Ճէպէլեան, տօքթ. Կոստանդեան, և տօքթ. Եուսմէքբուլ։

ՊԷՇԻԿԹԱՇԷՆ թաղեցի մը կը գրէ.—Նախընթաց իրիկուն տուն կ'երթամ, հաստիս նամակ մը կայ. կը բանամ և կը տեսնեմ որ Թաղ. Խորհրդոյ քարտուղարն է։ Կ'սկսիմ կարդալ ընտրելեաց անունները։ Անակ անուններու կը հանդիպիմ որ, ոչ միայն ես կը զարմանամ, այլ նոյն իսկ իրենք, այդ անուններու տէրերը զարմացած են ապահովապէս։ Ասոր ասանկ ըլլալուն մէկի դէմ տասը գրաւ կը դնեմ։

Նորէն և նորէն կը կարդամ ընտրելիներս զատելու և գրելու համար, իբր ընկի թաղեցիական իրաւունքս և պարտականութիւնս միանգամայն կատարած ըլլալու համար։ Վերջապէս անտարեր աչքով վեցեակ մը անուն կարդալէս վերջ, 7, 8, 9, 10, հա՛, լաւ, Պատուական քառեակ մը։ Ցետոյ մէկ երկու... վարկեան մը կը պատեմ յօնքերս, ու նորէն կանգ կ'առնեմ։ Հապա՜ ինչ կը շարունակեմ յառաջ ընթանալ, բժիշկի մը երթալու պէս և բժիշկը ճամբուս վրայ կը դառնեմ։ Ան ալ աղէկ։ Ցետոյ անուն մըն ալ կը գտնեմ և մնացեալ իննանուն ցանկը լրացնելիք։ Հանուններն ալ այդ հռչակաւոր եռապատիկ ցանկէն դուրս թաղեցիներով կը լրացնեմ։

* * *

Հիմա գանք էական կէտին։

Ընտրուած օրինաւորութիւնը կը պահանջէ որ ընտրելեաց եռապատիկ ցանկ մը պատրաստուի, այն տեսակ անձերէ, որք ոչ միայն թաղին բնիկներէն ըլլան ու պահանջուած պայմաններէն զուրկ չըլլան, այլ և ըստ բաւականի իրենց հեռնարկելիք գործին հմուտ և եկեղեցական իրաց տեղեակ եռապատիկ ցանկին մէջ մտնելիք անձերը պէտք է օժտուած ըլլան այս պայմաններով, և ոչ սրբոր նրբոր խաթեր համար ցանկին մէջ մացուած անձինք և կամ ընտրուելու հաւանականութենէ հեռի անձինք, ինչպէս միւսներուն յայտնի։ Եռապատիկ ցանկին մէջ արդէն գտնուող մեծամասամբ արժանաւորագոյններուն քով, թաղին մէջ արժանաւոր և յարմարագոյններ կը պակսէին միթէ։ Անարժան են չենք ըսեր, բայց արժանաւորագոյններու ներկայութեան արժանաւորները միայն եռապատիկ ցանկը դնել ո՛և է մտածումով արդարանալի չէ, և կը նշանակէ միւսներուն արժանիքը անտեսել և իրաւունքը զլանալ։ Փաստ չէ՝ միեւնոյն ժամանակ, ըսել թէ՝ թաղեցին կրնայ ցանկէն դուրս գտնուող անձանց ալ քուէ տալ։

«Բիւզանդիոնի» մեծայարգ Տնօրէնին որդւոյն մասին իր պարտականութիւն գրած մեր առջի օրուան տողերը Բիւզանդիոն հետեւեալ կերպով կը փոխարինէ.

«Լրագրոյս Տնօրէնին որդւոյն Պէրպէրեան վարժարանէն չրջանաւարտ ելլելուն առթիւ, «Մանզումէի էֆքեար» բարեհաճած էր երէկ դրուատագիր մը շաբաթագրութիւն մը ընել՝ թէ՛ հորը և թէ որդւոյն վրայ խօսելով չափազանց բարեսրտութեամբ։ Կը փութանք մեր շնորհակալութիւնը յայտնել մեր մեծայարգ պաշտօնակցին, զոր միանգամայն կը շնորհաւորենք իր անժխտելի յաջողութեանց համար, որուն արժանի է անշուշտ, քանի որ փորձով ցոյց կուտայ թէ լրագրական արուեստին պայմաններն ու պահանջումները, ինչպէս նաև պաշտօնակցութեան քաղաքավարութիւնները, աւելի աղէկ կը հասկնայ քան թերեւս աւելի հին լրագրապետներ։»

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԵՑԱԻ «Հանրագիտակ»ի Զէրդ թիւը ճոխ պարունակութեամբ։ Խմբագրութիւնը գրական մրցում մը բացած է որ խիստ օգտակար կրնայ ըլլալ դպրոցականներու համար։

Ծնողներ, պէտք է փութան անմիջապէս իրենց դաւակց ձեռք տալ «Հանրագիտակը», որ օր աւուր չահեկան կը դառնայ և գինն ալ շատ դիւրամատչելի է։

Ա Զ Դ

Կեդրոնական Վարչութիւն

Կեդրոնական Վարժարանի Խնամակալութիւնը կը ծանուցանէ թէ՝ վարժարանին վերաբացումը տեղի պիտի ունենայ յառաջիկայ սեպտ. 2, Բշ. օր։ Այն ծնողքները և պաշտպանները, որոնք կը փափաքին իրենց զաւակները ղրկել կեդր. վարժարան, կը հրաւիրուին, ամէն օր մինչեւ կէս օր, դիմել վարժարանին ընդհ. հսկող Դանիկ էֆ. Բարունակեանի, արձանագրելու և ընդունելու համար մտից քննութեանց ծրագիրը։

Մտից քննութիւնները պիտի կատարուին գրաւոր կերպով, յառաջիկայ օգոստոս 27 Դշ. և 28 Դշ. օրերը։

Ի դիմաց Խնամակալութեան

Ատենադպիր — Ատենապետ

Ց. ՄՈՒՐԱՏԵԱՆ — ՅԱԿՈԲ ԵՍԱՅԵԱՆ

Ղալաթիա, 26 Ցունիս 902

ԱՐՏԱՍՈՎՈՐ ԲԱՐՁՐԱՑՈՒՄ ՕՍՄ. ԱՐԺԷԹՂԹՈՑ

ՕՍՄ. ՔՈՆՍՈԼԻՏԸ ՈՒ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆ

Քանի մը օրէ ի վեր ինչպէս կը տեսնուի մեր սակարանական թուանշաններէն մեծ համեմատութիւններ առած են օսմ. քոնսոլիտի և երկաթուղիի սակերը։ Ակադին խնդրոնք կայ օսմ. քոնսոլիտի եւրոպական ամէն գլխաւոր սակարաններու, մանաւանդ Լոնտոնի և Բարիզի սակարաններուն մէջ։ Թող Ղալաթիոյ սակարանը, ուր երկու երեք օրէ ի վեր շարունակ կը բարձրանան գիները, պարարտացնելով քսակներ ու պարապցընելով գրպաններ փոխադարձաբար։ Աղմուկը, իրարանցումը մեծ է Սակարանին մէջ և թէ Սակարանէն դուրս, բակը սանդուխներուն և սենեակներուն ապշեւ։ Օրական, և ութ օրուան էնթիլանցները այնչափ սուղ են որ չատ ցանցառ գործառնութիւններ միայն կ'ըլլան։ Անհաւատալի գին, օրական էնթիլանց 410-450 և ութ օրուան 800-850 ղրշ. կը պահանջուի, մինչդեռ սակէ առաջ, այսինքն սակերուն թոյլ եղած միջոցին դրեթէ մէկ ութերորդն էին այս գիներուն։ Երկէ չորեքչաթի մեծ ելեւէյներ, մէկ վայրկեանէ միւսը անկումներ և բարձրացումներ տեղի ունեցան գիներուն վրայ, այնպէս որ պահ մը, երեկ առաւօտ, մինչեւ 31 ղրշ 38 փարա քոնսոլիտը և 12¹/₂ ֆր. երկաթուղին ըլլալէ ետք, ինկան, առաջինը մինչեւ 31.4 փարա և երկաթուղին 117¹/₂, վերջը դարձեալ քանի քանի անգամներ 13-14 փարա, ապա 7-8 դարձեալ 16 փարա, ապա 10-11 էլն. և այսպէս շատ անգամներ։ Երբեմն կը նայիս շատ տաք գնումներ կը կատարուին ծայրայեղ ոգեւորութեամբ։ Երբեմն կը նայիս չորս կողմէն կը թափին ծախելու։ Վերջապէս անակն տաք գործառնութիւն մը կը տիրէ Սակարանին մէջ որ շատոնց չէր եղած։

Երկէ իրիկուն երբ սակարանը գոցուեցաւ օսմ. քոնսոլիտը կ'արժէր 31 ղշ. 3 փարա և երկաթուղին 117.75 ֆր.

ՍԱՐՐԱՖԻՏԷ

ԳԱԼԱԹԱ ԳՈՐՍԱՍԸ

Էսկ. Ումտ. տիւն ագշ. գաբ.	31—03
» » էն եիւքսէք	31—38
» » էն աշաղը	30—3¹/₂
Բումէլի չըմէնտ. ագշմ. գրնամ.	117—¹/₄
» » էն եիւքսէք	121—
» » էն աշաղը	115—¹/₄

ՊԱՆԳԱ ԱԳՍԻՕՆԼԱՐԸ

Բէժի ագսիոնը Օս. լիր.	—
Սիկարէթ Ա.	0—19
» Բ.	—89
Թրամվայ	5—30
Ժուխանա	1—40
Օպլիկատիոն Թրամվայ	492—
Ասիբանա	3—60
Գօրքորտաիոն	0—08.6
Գոմմէրսիալ	0—09 9
Լօրիօտ	69—
Պանգ Նասիոնալ տը Կրէդ	420—
Թրանսվալ	140—
Բրխթըմ թանվիլաթը	495—
Անտաօլը չբմ ագսիոնը	10—20

ԱԳՋԼԷԼԷՐԻՆ ՖԻՑԱԹԸ

Օսմ. լիրասը 100 ղշ. տան	ղշ. բբ
Պէյազ մէճիտիյէ ֆարգը	108—04
Մէթալիք	102—10
Ինկիլիզ լիրասը	110—06
Ֆրանսզ ալթունը	87—26
Բօլ	90—
Գրէմից ալթունը	51—06
Գարպոն գայմէսի	8—59

ԵՎՐՕԲԱ ԳՈՐՍԱՍԸ

Լօնտրա 15 յուլիս

Ինկ. էսամը Ինկ. լիրասը	96—12
Օսմ. էհամը գաբանար	27—75
» » Բ	29—75
« » Գ	54—50
Օսմանլը Պանգասը	12—75
Մբսրը Տուլ. մութթահրաէ	110—25
Պուլկար իսթիգրազը	91—
Գամպիո Բարիզ 3 այ վաստէ	25—33
Թրանսվալ	5—75
Շարթրէթ	3—43

Բարիզ 15 յուլիս

Ցրնս էսհ. 3%ֆր.	101—27
Եէնի Օսմ. էսհամը գաբանար	28—40
Բումէլի չըմէնտֆէրի	120—
Օսմանլը Բէժիսի էսհամը	323—
» Պանգասը	561—
Գէրսի Լիոնէ	1052—
Իթալիա էսհամը	102—10
Բոհորիթէ թիւրք	—
Օսմանիյէ	—
Տուան Օթօման	523—75
Սբանսել	80—70
Թրանսվալ	146—
Էժիպսիէն իւնիֆիէ	112—10
Շարթրէթ	8—9

ԳԱՄՊԻՕ

Լօնտրա	110—05
Բարիզ 3 այ վաստէլի	22—83¹/₂
Ֆիորէն Մանտա	21—82

Վիէննա 15 յուլիս

Լօնտրա իւզերինէ գամպիո	239—90
Բումէլի չըմէնտֆէրի ֆր.	111—10
Օսմանլը Բէժի ագսիոնը	294—

Պերլին 15 յուլիս

Բումէլի չըմէնտֆ. (մարգ)	114—
Լօնտրա իւզերինէ գամպիո	20—350

Ա. ՏԻՐԱՏՈՒՐ

Կ. Պոլիս, ՃԷՂԱՂ ՊԷՅ ԽԱՆ, Թիւ 8

ԱՄԵՆԱՃՈՒՆ ՄԹԵՐՔ

ԼՈՒՍԱՆԿԱՐԱԿԱՆ ՊԻՏՈՅԻՑ

ԱԿՌԱՑ

ԵՒ ԱՑԵԼ

ԱՏԱՄՆԱԲՈՒԺԱԿԱՆ ՊԻՏՈՅՔ

ԼՈՆՏՈՆԻ ԱՇ ԷՏՆ ՍԸՆՍ տան.

ՄԵԾԱՐԱՆԱԿ ԵՒ ՓՈՔՐԱՐԱՆԱԿ

Գաւառներէ եկած յանձնարարութիւնք կը կատարուին փութով և խնամքով։ 8—15

(239)

ՅԵՎՍԵԳՈՒՄՈՒ

ՄԱՍՈՒ

«ՀԱՅՈՑՅԵՎ ՎԵՄՍՈՒՆՈՒՄ» ՀՈՒՅԺԱՑ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԱՌԱՋԻՆ ԹԵՐԹԱՐԱՆ

1863

ԱՆՈՒՆ ՀԱՅԵՐԵՆ

ԱՄՍԱԳԻՐ ԵՎ ՏԵՍՈՒՉ ՀԱՅԵՐԵՆ ԱՌԱՆՑՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

ԳԻՆԸ 250,000 ՖՐԱՆԿ

Գրասենյակ՝ Փարիզ, Մոնմարթրի 33 դ. 33 համարներ։

Գրասենյակի հասցեն՝ Փարիզ, Մոնմարթրի 33 դ. 33 համարներ։

Գ. ԲՈՒՐԳՈՆԻ ԵՎ ՀԱՅՈՑ ՈՐՈՇՈՒՄՆԵՐԸ

ՀՈՍՈՎՈՒՄՆԵՐԻ ՏԱՆՈՂՈՒԹՅԱՆ ՄԵՔԵՆԱՆԵՐԸ

318 սեղմի ֆեռմանի լաբորատորիայում Իրլանդիայի 40 տեսակ հեղինակներ մշակեցին, նկ՝ ամենակարևորագույն հիվանդությունների դեմ։ Մեր մեքենաները ամենաարագ գործող, ամենաարդյունավետ մեքենաներն են։ Մեր մեքենաներն ունեն 16 տարի երաշխիք։ Մեր գործարանը Ամերիկայում ամենամեծն է։ Մեր գործարանի գործարանները գտնվում են Ամերիկայում, Գերմանիայում, Ֆրանսիայում։ Մեր գործարանի գործարանները գտնվում են Ամերիկայում, Գերմանիայում, Ֆրանսիայում։

Գ. ԲՈՒՐԳՈՆ

Գ. ԲՈՒՐԳՈՆ

ԳՈՒՅՆ ԼԻՈՆԷ

ԱՌԱՆՑ ՇԱՀԱԳԻՐ

Գ. ԲՈՒՐԳՈՆ

Գ. ԲՈՒՐԳՈՆ

ԱՄՍԱԳԻՐ

ՄԻԱՅՆ ՄԻ ԱՌԱՆՑՆԵՐԻ ՀԱՄԱՐ

Գ. ԲՈՒՐԳՈՆ

Գ. ԲՈՒՐԳՈՆ

Գ. ԲՈՒՐԳՈՆ

ԳՈՒՅՆ

Գ. ԲՈՒՐԳՈՆ

Գ. ԲՈՒՐԳՈՆ

Գ. ԲՈՒՐԳՈ